

DELEGATION & REGLER

”VIKAR FOR LÆGE”

– kend ansvarsforholdene
som medicinstuderende

VIKAR FOR LÆGE

Når du som medicinstuderende arbejder som vikar for en læge, er det vigtigt, at du er opmærksom på, hvordan ansvarsforholdene er. Sundhedsstyrelsen har erfaring med, at det kan være svært at vurdere, på hvis ansvar en behandling foregår, og hvor langt ansvaret rækker, når medicinstuderende vikarierer for en læge.

Delegation

På sygehuse og hospitaler er der arbejdsopgaver, som er forbeholdt læger at udføre, men som delegeres fra lægerne til forskelligt personale. Det er altid vigtigt, at læger overvejer, hvilke opgaver der med fordel og på forsvarlig vis kan delegeres til blandt andre medicinstuderende. Der er kun få opgaver, der ifølge lovgivningen ikke kan delegeres til en medicinstuderende.

Sundhedsstyrelsen har udstedt en bekendtgørelse og en vejledning om brug af medhjælp, der trådte i kraft den 1. januar 2010. Bekendtgørelsen og vejledningen har til hensigt at understøtte mulighederne for rationelle opgaveflytninger i sundhedsvæsenet og herved medvirke til en øget opgaveglidning.

Regler

Bekendtgørelsen og vejledningen om benyttelse af medhjælp omfatter mange forskellige situationer og faggrupper. I dette hæfte beskriver Sundhedsstyrelsen reglerne for medicinstuderende, der arbejder som vikar for en læge og dermed bliver lægens medhjælp. I kort form beskrives, hvordan man som læge udviser omhu i sit arbejde, når man delegerer forbeholdte opgaver til en medicinstuderende. Her beskrives også, hvad man som medicinstuderende skal være opmærksom på, når man får delegeret opgaver, der er forbeholdt uddannede læger.

Hæftet er tænkt som en hjælp i hverdagen, men denne beskrivelse i kort form erstatter ikke bekendtgørelsen og vejledningen om benyttelse af medhjælp. Bekendtgørelsen og vejledningen erstatter den gamle vejledning om ansvarsforhold ved ansættelse af lægestuderende i lægevikariater, der nu er ophævet.

Ledende overlæge

Den ledende overlæge er forpligtet til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed i instruktionen af og tilsynet med den medicinstuderende, som skal være medhjælp for overlægen.

Det betyder, at overlægen skal sikre sig, at du som medicinstuderende har:

- de fornødne faglige kvalifikationer til at udføre den opgave, du skal udføre
- modtaget en generel instruks om brug af medicinstuderende som medhjælp
- modtaget konkret instruktion i den opgave, som du skal udføre, jf. vejledning nr. 9001 af 20. november 2000 om udfærdigelse af instrukser - og
- forstået instruktionen og
- forstået hvor langt delegationen rækker, dvs.
 - hvilke opgaver du som medicinstuderende må varetage, og
 - i hvilke tilfælde du skal tilkalde enten overlægen eller en anden læge.

Der kan herudover være forskellige formelle kvalifikationer i henhold til den aktuelle overenskomst.

Det er ikke tilstrækkeligt med en instruktion om at tilkalde bagvagt ved mindste tvivl, fordi det så reelt overlades til dig som studerende selv at definere, hvor langt delegationen rækker. I de fleste tilfælde skal der foreligge en skriftlig instruks, så der ikke kan være tvivl om, hvordan opgaven skal varetages.

Det er op til den behandlingsansvarlige overlæge på afdelingen at vurdere, om det er forsvarligt at lade en medicinstuderende være på en afdeling, hvor

HVER SIT ANSVAR

bagvagten har tilkaldt fra hjemmet, og der ikke er andre læger til stede samtidig. Hvis en medicinstuderende retter henvendelse til bagvagten, er det bagvagtens opgave at sikre sig, at den medicinstuderende forstår de instrukser, der gives, så opgaven kan udføres af den medicinstuderende på forsvarlig vis. Hvis det ikke kan sikres, er bagvagten forpligtet til selv at komme til stede i afdelingen og overtage patientbehandlingen.

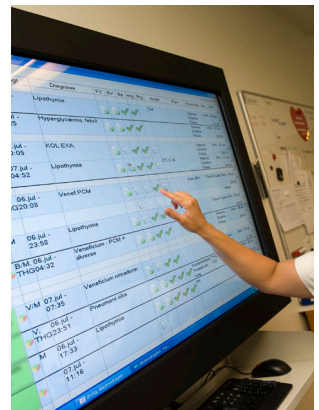
Den behandlingsansvarlige overlæges tilsyn med den medicinstuderende som medhjælp er afhængig af flere forhold. Det kommer blandt andet an på, hvor langt du er i din uddannelse, og hvilke kvalifikationer du har i relation til at udføre den konkrete opgave. Der skal føres et mere indgående tilsyn jo flere risici, der er for patienten i forhold til den opgave, du skal udføre, og jo mere rutineret du er i at udføre opgaven.

Medicinstuderende

Som medicinstuderende skal du også udvise omhu og samvittighedsfuldhed, når du er medhjælp for en læge, da du agerer på vegne af lægen.

Det betyder, at du skal:

- holde dig inden for den instruktion, der er givet – ellers vil du have et selvstændigt ansvar for opgavens udførelse, se efterfølgende afsnit om klage og tilsyn
- sige fra i forhold til en opgave, som du ikke ser dig i stand til at udføre
- sige fra, hvis der ikke er overensstemmelse mellem den instruks, der ligger i afdelingen, og den praksis, der er i afdelingen.

IKKE STUD.MED. OPGAVER

Medicinstuderende er ikke autoriserede sundhedspersoner som for eksempel læger eller sygeplejersker. I udgangspunktet er der ikke nogen opgaver, som en læge ikke kan delegerere til en medicinstuderende. Nogle opgaver skal man dog i henhold til lovgivningen være autoriseret for at udføre, jf. bekendtgørelse om benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt virksomhed), § 2.

Opgaver, som medicinstuderende ikke kan varetage:

■ Udfærdige recepter.

Recepter skal altid underskrives af en autoriseret læge. En læge kan dog delegerere ordination af receptpligtig medicin til en medicinstuderende, når det drejer sig om indlagte patienter, hvor medicinen udleveres fra sygehuset.

■ Udfærdige dødsattester og foretage ligsyn til afgørelse af, om dødsfald er indtrådt.

■ Træffe beslutning om iværksættelse, efterprøvelse mv. af tvangsforanstaltninger mv. i medfør af psykiatriloven.

I de tilfælde hvor det fremgår af psykiatriloven, at det skal være en læge, der ordinerer en tvangsforanstaltning og tilser patienten i forbindelse med tvangsforanstaltninger, eller der skal være til stede under tvangsforanstaltninger, kan en medicinstuderende ikke udføre opgaven. Det skal være en autoriseret læge.

■ Udfærdige erklæringer til offentligt brug.

Erklæringer skal underskrives af en læge for at have retsgyldighed. En medicinstuderende kan dog få delegeret at udføre de undersøgelser, der ligger grund for erklæringen.

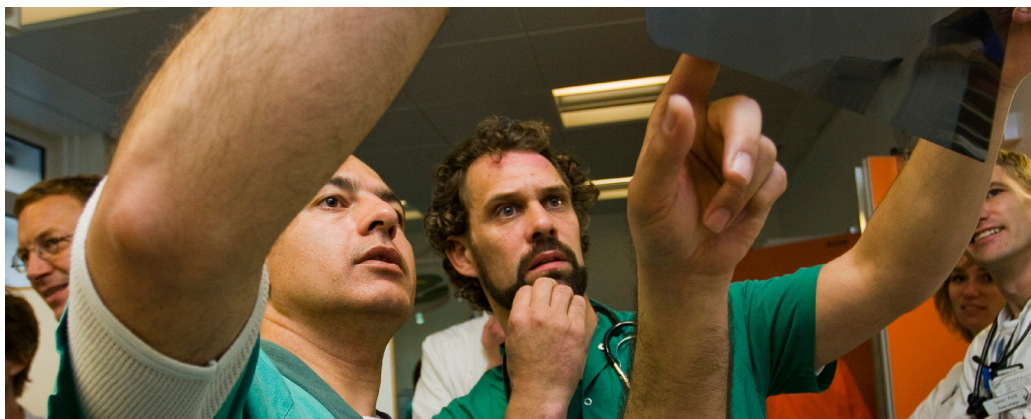
VED KLAGE OVER STUD.MED.

Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn har ikke kompetence til at vurdere medicinstuderendes sundhedsfaglige arbejde. Patientombuddet kan dog behandle en klage over sundhedsvæsenets behandling af en patient, som kan omfatte behandling givet af en medicinstuderende.

I de tilfælde hvor en patient specifikt klager over en behandling, du som medicinstuderende har foretaget, vurderer Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn, om den behandlingsansvarlige overlæge har levet op til sin forpligtigelse om at give dig tilstrækkelig instruktion mv.

Hvis du eksempelvis i en given situation har modtaget instruktion af en bagvagt, vil Disciplinærnævnet endvidere vurdere, om bagvagten ved sin konkrete instruktion af dig har overtrådt autorisationslovens § 17, hvor der står, at man skal udvise omhu og samvittighedsfuldhed ved benyttelsen af medhjælp.

Hvis det er Sundhedsvæsenets Disciplinærnævns opfattelse, at du har handlet uden for eller i strid med instruktionen, sender Disciplinærnævnet sagen til Sundhedsstyrelsen. Sundhedsstyrelsen vurderer herefter, om der er grundlag for at udtale faglig kritik af dit sundhedsfaglige arbejde. Der kan i meget sjældne tilfælde være tale om en overtrædelse af autorisationslovens §§ 73 og 74 (kvaksalveri) eller af straffeloven.

EKSEMPLER PÅ AFGØRELSE

1. En medicinstuderende varetog, som vikar for reservelæge, ambulatoriefunktionen på onkologisk afdeling. Den medicinstuderende havde fået en generel mundtlig instruks om, at alle patienter skulle konfereres med en af de speciallæger, der befandt sig i ambulatoriet. Den medicinstuderende vurderede en patient, der kom til halvårlig kontrol af sin kræftsygdom, og konfererede patienten med en speciallæge i ambulatoriet, hvorefter konsultationen blev afsluttet. Patientens røntgenbilleder viste ingen tegn på metastaser, men blodprøvesvarene viste det modsatte. Alligevel gav den medicinstuderende, efter aftale med bagvagten, patienten besked om, at der ikke var tegn på metastaser.

Sundhedsstyrelsen fandt ikke anledning til at kritisere den medicinstuderende, der havde holdt sig til den mundtlige instruks. Det daværende Sundhedsvæsenets Patientklagenævn fandt anledning til at kritisere den speciallæge, der havde rådgivet den medicinstuderende. Nævnet fandt også anledning til at kritisere den administrerende overlæge på afdelingen, idet der ikke forelå en specifik skriftlig instruks for den medicinstuderendes ansvar og kompetence. Arbejdet på afdelingen var tilrettelagt således, at den medicinstuderende modtog instruktion fra patientkontakt til patientkontakt.

2. En medicinstuderende, som var ansat som vikar for en reservelæge, modtog i skadestuen en patient, der havde slået skulderen i forbindelse med et styrt på cykel. Den medicinstuderende foretog en klinisk undersøgelse og ordinerede røntgenundersøgelse af skulderen. Røntgenbillederne blev bedømt af bagvagten, der ikke fandt mistanke om ledeskred, men brud af overarmsknoglen tæt på ledhovedet. Den medicinstuderende informerede patienten om diagnosen, og patienten blev behandlet med armslynge i en uge. Det blev senere konstateret, at skulderen var gået af led, og patienten blev opereret.

Det daværende Sundhedsvæsenets Patientklagenævn fandt anledning til at kritisere bagvagten for sin vurdering af røntgenbillederne. Den administrerende overlæge blev kritiseret for manglende udfærdigelse af instruks for medicinstuderende ansat på afdelingen, for afdelingen havde ikke særskilte instrukser for lægevikarer - de fulgte afdelingens vanlige instrukser.

STILLING: STUD.MED.

Når du som medicinstuderende får delegeret sundhedsfaglig virksomhed på sygehuse, må du ikke udgive dig for at være læge, herunder give patienterne det indtryk, at du er læge.

Du må derfor ikke, når du er delegeret opgaver som vikar for en læge, bære navneskilte eller underskrive dig med betegnelser som "lægevikar". Hvis du bærer et skilt, hvor der står, at du er "Vikar for læge", skal der efterfølgende eller nedenunder anføres, at du er "Medicinstuderende" eller "Stud.med."

Læs mere om reglerne for lægens brug af medhjælp i bekendtgørelse nr. 1219 af 11. december 2009 og vejledning nr. 115 af den 11. december 2009 om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af sundhedsfaglig virksomhed), som kan ses på Sundhedsstyrelsens hjemmeside: www.sst.dk.

Sundhedsstyrelsen

Islands Brygge 67
2300 København S
Telefon 72 22 74 00
Telefax 72 22 74 11
[sst@sst.dk](mailto:ssst@sst.dk)

www.sst.dk